

MIHAIL GHICA ȘI CONSTITUIREA MUZEULUI NAȚIONAL DE ISTORIE NATURALĂ

NOI MĂRTURII DOCUMENTARE

Alexandru LIGOR

O seamă de mărturii scrise — parțial cunoscute prin chiar intermediul „Revistei muzeelor”¹ — schițează doar rolul pe care l-a avut Mihail Ghica în apariția și dezvoltarea la români a muzeologiei în înființarea Muzeului Național de Istorie Naturală.

Lucrarea de față nu vine decât să adauge schiței amintite noi linii, prin prezentarea în extensă a unor documente, deloc sau mai puțin cunoscute.

* * *

În 1834, noiembrie 12, Eforia Școalelor Naționale mulțumea vornicului Mihail Ghica pentru colecții de obiecte donate de el în vederea înființării unui muzeu de istorie naturală, înștiințându-l totodată asupra lucrărilor începute pentru darea acestei instituții în folosință :

„Dumnealui marelui vornic Mihalache Ghica,

Din proiectul ce dumneata ai supus la aprobația Mării Sale înălțatului nostru domn pentru întocmirea unui Muzeu de Istorie Naturală, și care l-ai adresat prin înalt ofițiu către Eforia Școalelor pentru a le pune în lucrare, s-a văzut că dumneata, din rîvnă patrioticească mișcat, dorind a pune cele mai dinlăi temeiuri pentru începerea acestui muzeu, ai binevoit a dărui prețioase colecții de deosebite obiecturi, ce de multă vreme, printr-un zel neconținut ai adunat pentru acest sfîrșit de folos obștesc.

Eforia primind cu bucurie mijloacele ce i le dau pentru întinderea învățăturii publice, se simte datoră a mulțumi dumitale pentru rîvna cu care dumneata ai binevoit a te face cel dinlău fondator al unui așezămînt care dă pricină a se cerceta obiecturile de istorie naturală cu se pot găsi în pămîntul Țării Românești, și din care se poate folosi foarte mult industria acestor fări. Acest folositor cuget al dumitale, pîă care viitorimea îl va pomeni totdeauna cu mulțumire, va fi și altora îndemnător pentru a ajuta la acest fel de așezămînturi publice.

De aceia Eforia, dorind a pune în lucrare cît mai fără zăbavă această folositoare întocmire, a și început meremetul odelor și facerea dulapurilor în care trebuie să se păstreze colecțiile muzeului, și a însărcinat pe d-l Directorul Școalelor a primi supt a sa iscălitură obiecturile ce dumneata binevești a dărui muzeului, a le trece într-o condică șnuruită și iscălită de mădularii Eforiei și, înșfîrșit, a lua de la dumneata povăduire întru toate pentru aducerea în îndeplinire a acestui așezămînt, pentru care Eforia este bine încredințată, că a dumitale protecție îi va fi totdeauna cel mai bun ajutor.

*Alexandru Filipescu, Ștefan Bălăceanu, Știrbei, N. Piccolo
Secretar, N. Iliescu”²*

În 1834, noiembrie 19, Eforia Școalelor aduce la cunoștința domnitorului că s-au început lucrările de amenajare a Cabinetului de Istorie Naturală, conform proiectului prezentat de vornicul Mihail Ghica care a donat și primele colecții :

¹ „Revista muzeelor”, anul VII/1970, nr. 1, p. 27.

² Biblioteca Academiei R.S.R., DCXVI — 299.

Din înalt ofițitul Mării Tale cu nr. 142, prin care să adresează către Eforie un proiect al dumnealui Marelui Vornic Mihail Ghica, pentru întocmirea unui Muzeu de Istorie Naturală, s-au văzut cele poruncite pentru a să face chibzuire de punerea în lucrare a acestii folositoare întocmire, la care, dumnealui Vornicul din rîvnă patrioticească mișcat, dorind a pune cele dințiu temeiuri, dăruiește însemnătoare colecții de deosebite obiecturi.

Eforia cu bucurie și cu mulțumire îmbrățișînd tot prilejul ce i se dă pentru întinderea mijloacelor ce înlesnesc învîdătura publică, cu supunere se va sili a pune în lucrare porunca Mării Tale despre întocmirea Cabinetului de Istorie Naturală, după cum se coprinde în proiectul ce i s-a adresat. Pentru aceasta Eforia a și început meremetul odăilor, și facerea dulapurilor unde trebuie să se păstreze colecțiile, și a însărcinat pã d-l Directorul Școalelor a primii supt a sa iscălitură obiecturile dăruite și a le trece într-o condică gnuruită și iscălită de mādularile Eforii, a lua povară de la dumnealui, Marele Vornic întru toate spre aducerea în îndeplinire a acestii întocmiri, potrivit cu folositorul cuget al dumisale, și a îngriji totdeauna ca obiecturile ce să vor aduna într-acest Cabinet să se afle în bună păstrare; dîndu-le toate în seama unei persoane care va fi însărcinat(ă) a ține cheile Cabinetului, și a-l arăta școlarilor sau oricăruia va voi să-l vadă, de două ori pã săptămînd(nă) : joia și duminica.

Alexandru Filipescu, Ștefan Bălăceanu, Barbu Știrbei, N. Piccolo
Secretar, N. Iliescu”²

Eforia Școalelor Naționale își exprima, în 1835 august 16, mulțumirea față de d-l Ipitis pentru niște păsări trimise Cabinetului de Istorie Naturală, precum și față de Mihail Ghica pentru sprijinul ce-l acordă Muzeului Național :

„Eforia Școalelor Naționale.

Nr. 403

Anul 1835 august 16

București.

Cînstitutuii Dumnealui M. Vornic M. Ghica,

Priimindu-să de către Eforie douăzeci și una păsări pã cari, lucrate de d-l Ipitis și adresate către dumneata, ai binevoit a le trimite la Cabinetul de Istorie Naturală, Eforia a avut prilej a cunoaște rîvna cu care domnul Ipitis să străduiește în lucruri de folosul învîdăturilor publice. Pentru aceasta, Eforia face mulțămire domnului Ipitis prin alăturata carte ce-i adresează. Eforia, într-aceiași vreme să cunoaște datoare a mărturisi deosebita ei mulțumire cu care vede că supt a dumitale protecție, ramurile Muzeului Național să întind din zi în zi mai mult și nădăjduiește că, așa sprijinit acest așezămînt, va dobîndi în pușină vreme mai multe asemenea ajutoare.

Alexandru Filipescu, Ștefan Bălăceanu, Barbu Știrbei, N. Piccolo.
Secretar, N. Iliescu”²

* * *

Descoperirea și a altor izvoare istorice scrise ce se vor referi în genere la viața și activitatea lui Mihail Ghica (și cu precădere la ceea muzeologică), va impune, de bună seamă, scrierea unei lucrări de sinteză privitoare la rolul avut de marele vornic în apariția și dezvoltarea la români a acestei științe — muzeologia — precum și în constituirea în Țara Românească a primului muzeu cu caracter național, cel de Istorie Naturală.

² Ibidem, DCXVI — 300.

² Ibidem, DCXVI — 303.